

Ғылыми таным және оның құрылымы

Орындаған: Әубәкірова Ә.П

Әжібаева Н.Ү

Капсатарова Б.К.

Тексерген: Дағжан Ж.

Жоспар:

- 1.Танымның тәжірибелік табиғаты. Қазіргі адамзаттың қажеттіліктер мен оны қанағаттандыру жолдарын іздеу – қазіргі ғылым дамуының негізі
- 2.Ғылыми таным құрылымына адамның барлық мәнді күштерінің кірістірілуі. Ғылыми танымның деңгейлері мен әдістері.
- 3.Танымдағы ақиқат мәселесі. Адасу мен жалғандық. Ақиқат пен сенім.

ТАНЫМ

– адам санасының дамығудың негізі және ол арқылы адам өзін қоршаған ортаның игеруге де үйренеді.

- объективті шындықтың адамның ойында бейнелейтін және қайта жаңғыртатын қоғамдық іс-әрекет барысы

– философиялық ұғым, “айналадағы материалдық шындықты адам санасында бенеленуі”

Таным

Адамдардың білімге жетуге бағытталған қызметі.

Дүниені танып білу қабілеті –

Гносеологиялық оптимизм

Танымды жоққа шығару - **Агностицизм**

Күмәндану, сын, терістеу догматизмге, абсолютизацияға қарсы, адамды тереңдікке жетелейтін философияға қажетті элемент - **Скептицизм**

Таным түрлері:

1. Қарапайым стихиялық-эмпирикалық
2. Ғылыми таным

Таным процесінің диалектикасы

Танымның субъектісі
деп жеке адамдарды,
таптар мен
әлеуметтік топтарды,
кең мағынада
алғанда, тұтас тарихи
нақтылы қоғамды
айтуға болады.

Танымның объектісі
Материалдық және
рухани дүниенің
қоғаммен
практикалық және
теориялық тұрғыдан
қарым-қатынасқа
түсетін, нақты
тарихи іс-әрекет
барысында субъекті
игерген бөлігі.

Қабылдау объективті шындық та, танушы субъект де емес, объект пен субъектте бөлінеді. Дәл осы объект негізінде жеткілікті негіз заңы жатыр және ол өз кезегінде 4 дербес заңға жіктеледі:

1. болмыс заңы - кеңістік пен уақыт үшін;
2. себептілік заңы - материалды дүние үшін;
3. логикалық негіз заңы — таным үшін;
4. адам әрекеттерінің мотивациясы заңы.

Осылайша қоршаған дүние (объект түсінігі) болмысқа, себептілікке, логикалық негіз бен мотивацияға тіреледі.

Субъекттің қабылдауы соншалықты күрделі емес.

Таным процесі адам санасының:

1. тікелей танымы;
2. рефлексивті танымы;
3. интуициясы арқылы іске асады.

Таным объектілері адамның практикалық қызметімен тығыз байланысты және әрқашан соған тәуелді болады. **Практика** дегеніміз- адамдардың табиғатты және қоғамдық құбылыстарды нысаналы түрде өзгертуге бағытталған қоғамдық және материалдық қызметі.

Сезімдік таным дегеніміз-сезім мүшелері:көру,есту,сезіну және басқалар арқылы жүзеге асырлатын танып білу. Сезім мүшелері болса біздің айналымыздағы дүние туралы мәліметтер санамызға келіп кіретін бірден бір арна болып табылады. Сезім мүшелері үш формада болады:

- Түйсік
- Қабылдау
- Елестеу

Таным тарихында, гносеология ілімінде екі қарама-қарсы бағыт қалыптасқан:

- эмпирикалық (бақылау, салыстыру, өлшеу және эксперимент)
- теориялық таным(идеалдау, абстрактылық білім, нақты білім)

Схоластика

“Пайымдаудың жабайы философиясы”

Орта ғасырдағы діни философиялық бағыт;

Жеміссіз ойтолғау, шартты білім, шынайы өмір мен практикадан ажырау

Эмпириканың негізгі элементі айғақ (факт)

Айғақ мағынасы

Шындықтың
кейбір
фрагменттері,
объективті оқиға,
нәтиже

Оқиға, құбылыс,
дәйектелген
білім, яғни,
ақиқат синонимі

Эксперимент пен
бақылау
барысында
алынған
тәжірибелік
білім.

Айғаққа байланысты бағыттар:

Фактуализм дербес
тәуелсіз

Теориялық тәуелді

Танымның мақсаты – Ақиқатқа жету

- Ақиқат – объектуралы сезімдік және интеллектуалдық білімарқылы алынған, шындыққа сәйкес келетін білім.
- Адасу – белгілі бір парадигмадағы ой немесе ойлау жолы, олардың дұрыс екендігіне сенімділік болады, бірақ ол шындыққа мүлде сәйкес келмейтін таным нәтижесі.

Ғылыми таным – таным мен білімнің ең жоғарғы формасы

Ерекшеліктері:

- ✓ Оның зерттеу объектісі күрделі;
- ✓ Белгілі бір мақсатқа бағытталған өз алдына міндеттер қояды;
- ✓ Арнайы құралдары мен метод-әдістері бар;
- ✓ Айқындық, жүйелілік, дәлдік тән;

Ғылым – табиғат, қоғам және адам туралы
білімдер өндіруге бағытталған зерттеу
қызметі саласы

Ғылымның функциялары:

- ✓ Мәдени-көзқарастық
- ✓ Өндіргіш күштер функциясы
- ✓ Әлеуметтік күштер функциясы

Сұрақтар:

1. Таным дегеніміз не? Оның теориясының маңызы неде?
2. Танымның түрлері қандай?
3. Таным – шындықты бейнелеу. Танымның субъектісі мен объектісі.
4. Білім құрылымы. Сезімдік және рационалдық таным.
5. Философиядағы ақиқат мәселесі. Ақиқаттың объективтілігі. Абсолюттік және салыстырмалы ақиқат диалектикасы. Ақиқат өлшемі.
6. Танымның эмпирикалық және теориялық деңгейлері, олардың құрылымы.
7. Айғақтың мағынасы және оның рөлі қандай?

Пайдаланылған әдебиеттер:

- ❖ Нұрышева Г.Ж “Философия”: оқулық.
Алматы, 2013. 316 бет
- ❖ Дәрістер курсы
- ❖ Ғаламтор желісі
- ❖ www.youtube.com

*Назарларыңызға а
рахмет*

